

BESLUT
2008-05-12

SB 376/08
Dnr: 941/07-20

SAKEN

Dokument inifrån: Pälsjägarna, SVT2, 2007-10-21, program om djurrättsaktivister; fråga om saklighet och respekt för privatlivet

BESLUT

Programmet frias men kritiseras. Granskningsnämnden anser att det brister i förhållande till kravet på saklighet.

PROGRAMMET

Programmet handlade om den militanta djurrättsrörelsen i Sverige och England och hur de arbetade för att få innehavare av pälsaffärer att upphöra med sin verksamhet. Programmet bestod av ett reportage om aktioner mot pälsaffärsägare som blivit utsatta för attacker. Reportaget inleddes med att en man (A) som ägde en pälsaffär intervjuades utanför sin affär. Han beskrev och visade klotter på väggen till affären, Bland annat stod det ”vi vinner alltid, DBF”. Därefter sa reportern följande: ”DBF står för Djurens befrielsefront, och är den officiella samlingsplatsen för alla kriminella djurrättsaktivister. På DBF:s hemsida berättar de om sina attentat och ger råd till dem som vill ansluta sig till kampen. B är en av veteranerna i rörelsen.”

En person syntes i bild. Han stod under en bro och i bakgrunden syntes ett silomagasin. Mannens ansikte var maskerat och hans röst var förvrängd. Följande sades: (B) – Man har en helt annan syn på det än de allra flesta människor. Man tycker att djur har rätt att leva och att det är ett stort brott som begås mot dem. Då är man beredd att riskera mycket. (Rep.) – B har suttit i fängelse för en av sina aktioner och är beredd att göra det igen om det behövs. (B) – Ibland känner man att det är värt väldigt mycket. Det meningsfulla i livet är ju värt att kämpa för, det man tror på. Men sen har det sitt pris, och det får var och en ta. Hittills har det funnits folk som är beredda att sitta några år i fängelse. (Rep.) – I DBF:s aktionsdagbok kan man också se hur aktivisterna väljer ut enskilda butiker, som Havgårds i Malmö. Och de lovar att göra allt för att få företaget i ekonomisk ruin. ”Ni kan inte gömma er”, skriver de. ”Djurens försvarare hittar er alltid.”

Därefter berättade affärsinnehavaren A om de upprepade attackerna mot hans affär. Bland annat sa han att han hade fått byta fönster på butiken ett 30-tal gånger på grund av skadegörelse. Efter detta klipptes B in igen och följande sades: (B) – Om man ger sig på en pälsaffär så får man ligga på där tills den har stängt. Då kan man visa andra affärer att man har stängt tio affärer tidigare. Det blir bara en tidsfråga för dem innan de får sluta med päls. Om vi lägger av en kampanj mitt i så kommer förtroendet att grusas. Därför gäller det att inte ge upp. (Rep.) – Aktivisterna är tydliga med vad de tänker göra. Ändå uppfattar polis och åklagare brotten som svåra att utreda.

En polisman sa att det var svårt att ta personer på bar gärning. Och att attackerna ofta var väl planerade.

En kvinna som drev en körsnårsverksamhet intervjuades och berättade att hennes verksamhet hade attackerats. Bland annat hade någon skrivit mördare på hennes hus. Hon berättade att när hon polisanmält attackerna hade hon fått uppmaningen att lägga ner sin verksamhet för att få ett slut på attackerna. En polis intervjuades och sa att det var naturligtvis inget bra svar från polisen. Därefter sades följande: (Rep.) – Men för B och resten av befrielsefrontens sympatisörer var det ytterligare en seger. (B) – Man känner ju att man gör nytta. Om man ser att en affär stänger, så blir det en drivkraft för att fortsätta. När aktionerna har stor effekt drivs man till att fortsätta.

Därefter visades ett reportage om djurrättsaktivister i Storbritannien. Bland annat berättades om aktioner mot ett stort läkemedelsföretag och mot en pälsfarmare vars mors grav blivit skändad av djurrättsaktivister.

Reportern sa att aktioner mot pälshandlare oftast började med demonstrationer, klotter och skadegörelse. Vidare sa han att de som kämpade emot också kunde utsättas för betydligt allvarigare brott. Därefter berättades det om en körsnär som blivit mordhotad av djurrättsaktivister och som hade fått sluta med sin verksamhet på grund av hoten. Mannen intervjuades och berättade om sin rädsla och de problem han hade fått efter mordhotet.

Efter detta sa reportern att aktionerna mot A och hans affär hade blivit mer och mer utstuderade med tiden. Bland annat hade hans sommarstuga och hem blivit nedklottrade med okvädningsord. Efter detta sa reportern ”Och det här är bästa sättet att jobba tycker B, som tillhör veteranerna bland de militanta djurrättsaktivisterna.” B visades i bild och sa följande: ”Det är lätt att bry sig om människor som man träffar öga mot öga. Men alla tusentals djur träffar man inte öga mot öga. Man måste försöka ha dem i åtanke. Deras lidande är oerhört stort och människor har ett val. Då måste man försöka få folk att inse det, så de gör ett bra val.”

Reportern berättade att aktivisterna i Sverige, precis som i England, nu inriktade sig på att attackera människor med anknytning till pälshotikerna. A berättade att hans revisor hade skrämts till att sluta arbeta med A. Därefter visades B i bild och sa följande: ”De flesta anser att de som aktionerna ska riktas mot, ska ha en koppling till verksamheten. Även om en samarbetspartner bara levererar vattendunkar till fikarummet, bidrar han till att verksamheten fortsätter. Man går på varje liten beståndsdel för att få verksamheten att upphöra.” Efter detta sa reportern: ”Och i det som B kallar varje beståndsdel ingick även A:s barn som blev tvungna att skaffa hemliga telefonnummer. Och hans gamla föräldrar som fick bilar och hus förstörda.”

Efter att A berättat att hans föräldrar blivit utsatta för attentat intervjuades en polis och en åklagare i Malmö om hur de arbetade mot djurrättsaktivisterna. Bland annat sa polisen att man tidigare inte såg attackerna mot A:s affär som sammanhängande brottslighet utan som enskilda brott. Polisen beskrev också vilka som ingick i grupperna av djurrättsaktivister och sa att det mest var ”vanliga ungdomar”.

Därefter följde ett reportage om en pälssaffär på Södermalm i Stockholm som var utsatt för attentat nästan dagligen. Det berättades också om andra pälssaffärer i olika delar av landet som blivit utsatta för skadegörelse.

Ett reportage från Storbritannien följde där poliser berättade att de tagit fram en nationell handlingsplan för att bekämpa brott av den här typen och att det gett resultat. Det berättades också om att aktioner gjorts mot ett stort företag som sysslade med djurförsök. För att komma åt det företaget hade djurrättsaktivister inriktat sig på attentat mot andra företag som handlade med det i reportaget aktuella läkemedelsföretaget. Detta hade fått till följd att brittiska staten tvingades träda in som bank och försäkringsbolag och att läkemedelsindustrin började diskutera om djurförsöken måste flyttas till andra länder.

Efter detta visades B i bild och följande sades: (B) – De har lyckats stänga djurförsöksställe efter djurförsöksställe. Nu har de gett sig på det största djurförsökslaboratoriet i England. De har orsakat ekonomiska förluster för aktieägarna och samarbetspartners har dragit sig tillbaka. Läkemedelsföretaget ska flytta utomlands om de inte får bukt med aktivisterna. (Rep.) – Internet har gjort djurrättsrörelsen internationell. I dag är det uppenbart att svenska befrielsefronten och brittiska SHAC samarbetar. B tillhör dem som har många internationella kontakter. (B) – Ofta har England varit föregångsland för många aktivister här. Man har åkt dit på stora demonstrationer och läger. Där ägnar verkligen folk hela sitt liv åt djurrättsfrågan. Man träffar folk på internationella träffar. Sen kan man ofta bestämma gemensamma kampanjmål. Sen kör man bara på. Efter detta följde en intervju med en kriminolog som talade om civil olydnad och politiska brott i ett historiskt sammanhang.

Därefter sa reportern: ”Här slår brittiska och svenska aktivister tillsammans till mot företag i Sverige som samarbetar med djurförsöksföretaget i Storbritannien.” Scener från en lobby visades och man hörde någon som skrek Följande (i svensk översättning): ”Sluta samarbeta med Huntington Life Sciences. Skäms djurplågåre! Vi ska ta er! Vi vet var ni bor! Dra åt helvete!”

Reportern sa att B var en av dem som var med vid aktionen. Därefter visades B i bild och sa: ”Man vill ju fokusera sin energi på ett enda mål. I stället för att göra lite mot djurförsök, päls och cirkus, går man in hårt för ett mål. Då har man valt ut laboratorier i Europa. De största är i England. Ofta börjar de lyssna först när de förlorar pengar på sin gamla policy. Om demonstrationerna fortsätter, måste de ändra sin inställning.” Efter att en polis kommenterat aktionen som man just sett filmad visades B som sa följande: ”Jag tycker alltid man kan rättfärdiga mindre brott, om det kan förhindra större brott. Om man genom olaga intrång kan förhindra att mängder med djur utsätts för hemska försök eller dödas, så är det helt ok.”

Programmet avslutades med några korta uttalanden av poliser och medverkande körnärer eller pälsaffärsägare som berättade om hot eller våld de upplevt.

ANMÄLAN

Anmälaren, som är B, anser att programmet strider mot kraven på opartiskhet, saklighet och respekt för privatlivet.

Enligt anmälaren har reportern ljugit om syftet med dokumentären för att få intervjuja honom. Anmälaren uppger att reportern framställt det som att reportaget skulle handla om hur djurrättsrörelsen utvecklats sedan 90-talet, då den uppmärksammades flitigt i samhällsdebatten, och inte enbart om olagliga aktioner. Anmälaren menar att han själv inte valt att vara maskerad och att han deltog i två intervjuer, en maskerad och en omaskerad, samt att reportern i den första intervjun frågat mycket om anmälares medverkan i en olaglig aktion för ca tio år sedan. Anmälaren hade fått intrycket av han skulle intervjuas helt öppet om djurrättsrörelsen i allmänhet och hade bett att frågorna inte skulle handla om hans eget engagemang. Han trodde att dessa frågor skulle belysas i den andra, omaskerade intervjun.

Saklighet

Anmälaren kritiserar att han i dokumentären tillskrevs åsikter som han inte har. Bland annat menar anmälaren att det var osakligt att utmåla honom som aktiv i olagliga aktioner då han sedan 1999 bara ägnat sig åt laglig opinionsbildning. Vid ett tillfälle i reportaget sa reportern "det här är det bästa

sättet att jobba, tycker B, som tillhör veteranerna bland de militanta djurrättsaktivisterna", efter inslag som handlar om mordhot och utstuderade attacker mot pälsaffärsägares hem och sommarbostäder. Anmälaren tycker absolut inte att det är det bästa sättet att jobba på. I stället tycker han att fredlig opinionsbildning är det bästa sättet att jobba på, och han har aldrig gett sitt stöd till mordhot eller liknande. Vidare vänder sig anmälaren mot att han utmålades som en veteran inom rörelsen, något som han inte anser stämmer överens med verkligheten.

Respekt för privatlivet

Anmälaren anser också att han identifierades i programmet, i strid med vad han lovats av redaktionen och reportern. Anmälaren menar att hans röst inte var tillräckligt förvrängd samt att det svarta filter som täcker hans ansikte lyftes i slutet av intervjun så att det var möjligt att se hans ansiktsdrag. Vidare anser han att platsen som reportern valde ut är utmärkande, och att folk med bara grundläggande lokalkännedom kan avgöra i vilken ort som intervjun gjorts. Enligt anmälaren har familj och vänner, även avlägset bekanta, hört av sig till honom efter dokumentären och frågat honom om hans medverkan.

Anmälaren anser även att programmet ger en partisk bild av djurrättsrörelsen och han kritiserar också hur programmet presenterats på Sveriges Televisions hemsida.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att programmet inte strider mot kraven på saklighet och respekt för den enskildes privatliv i sändningstillståndet. Till stöd för detta anför SVT bland annat följande:

Saklighet

I anmälan hävdar anmälaren att redigeringen av intervjun felaktigt framställer honom som delaktig i olika olagliga aktioner. SVT:s dokumentation från intervjun visar tydligt att anmälaren uttalade sig i egenskap av delaktig i den rörelse som utför olagliga aktioner. I sina frågor använde SVT:s reporter genomgående "du" och "ni". Anmälaren svarade omväxlande med "jag", "vi", "man" och invände aldrig mot hur frågorna formulerades. SVT citerar också delar av intervjun med anmälaren som de anser ger stöd för att anmälaren varit aktiv i till exempel aktioner mot en av de pälsaffärer som reportaget handlade om. Anmälaren hävdar i sin anmälan att han sedan 1999 endast ägnat sig åt laglig opinionsbildning. Detta stämmer inte med de uppgifter redaktionen inhämtat. Bland annat deltog han i en aktion 2005 mot ett läkemedelsföretag, och häktades också för detta. Vid intervjutillfället, som var före rättegången, var anmälaren också övertygad om att han skulle dömas för aktionen. Sammanfattningsvis anser SVT att dokumentärens bild av anmälares relation till olagliga aktioner väl överensstämmer med den bild

han själv förmedlat under intervjun.

Respekt för privatlivet

Anmälaren var mycket positiv till att medverka i dokumentären. I samråd med anmälaren bestämdes därför att intervjun skulle anonymiseras. Anmälaren deltog i valet av inspelningsplats och före intervjun gjordes en provinspelning som han fick se och godkänna. Redaktionen har vid flera tillfällen försäkrat sig om att anmälaren var medveten om att den filmade intervjun skulle användas på det sätt som gjordes. Av samtalen inför intervjun liksom av innehållet i intervjun framgick tydligt att avidentifieringen endast skulle vara verksam i förhållande till personer som inte kände till anmälares engagemang i djurrättsrörelsen. Uppgifter som att han suttit i fängelse, att han varit verksam under många år och att han deltagit i aktionen mot läkemedelsföretagen 2005, var så utpekande att alla som kände till hans bakgrund skulle kunna identifiera honom. Anmälaren hade inga invändningar mot en sådan exponering. Under färdigställandet av programmet hade redaktionen flera kontakter med anmälaren. Till exempel försåg han redaktionen med delar av det filmade materialet från aktionen mot läkemedelsföretagen. Vid ett av dessa telefonsamtal försäkrade sig redaktionen också om att anmälaren var medveten om att han även var identifierbar i förhållande till den då pågående rättsprocessen efter aktionen mot läkemedelsföretagen. Han svarade att detta inte utgjorde något problem. Enligt överenskommelse med anmälaren avidentifierades intervjun ytterligare i efterbearbetningen då rösten förvrängdes. Det är riktigt att anmälaren kontaktade redaktionen efter att ha läst programpresentationen inför sändningen och att han då tyckte att beskrivningen av djurrättsrörelsen var alltför negativ. Han gavs vid detta tillfälle en möjlighet att förtydliga eller komplettera sina tidigare uttalanden, vilket han avböjde.

ANMÄLARENS KOMMENTAR

Saklighet

Anmälaren anser att reportern med uppsåt blandat ihop olagliga och lagliga aktioner i intervjun för att kunna framställa anmälaren och djurrättsrörelsen i dålig dager. Angående anmälares engagemang i djurrättsrörelsen efter 1999 har SVT hävdad att anmälaren deltagit i en olaglig aktion 2005. Det är riktigt att anmälaren satt häktad för denna aktion men åtalet lades ner och han har rätt till ekonomisk kompensation för häktetiden. Anmälaren anser att det inte rörde sig om en olaglig demonstration.

SVT hänvisar till anmälares teoretiska stöd för vissa av de aktioner som sker för djurens skull. Detta är dock inget som anmälaren förnekat, och det exempel de tar upp som skulle visa på hans medverkan, handlar om vad han gjorde för över tio år sedan

Respekt för privatlivet

SVT har uppgett att anmälaren fått godkänna en provinspelning på plats. Enligt anmälaren fick han titta tio sekunder på en liten skärm vilket gjorde det svårt att avgöra hur slutresultatet skulle bli. Anmälaren upprepar också att SVT zoomat in hans ansikte i slutet av intervjun och att mörkläggningen där är borttagen. SVT har också skrivit att anonymiseringen bara skulle vara till nytta för de som inte kände till anmälares före detta engagemang och exempelvis demonstrationerna 2005. Anmälaren vidhåller att det var många fler utöver dessa som förstått att det var han som medverkade i programmet.

SVT säger att anmälaren gavs tillfälle att komplettera sina tidigare uttalanden. Reporten försökte vid detta tillfälle, ett par dagar innan sändning, fortfarande argumentera för att det var en ”schysst” dokumentär, och eftersom anmälaren bara hade sett en trailer, så ansåg han att det inte fanns anledning att agera.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

Enligt 5 § i SVT:s sändningstillstånd ska programverksamheten bedrivas sakligt och med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen. Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

Av betydelse för bedömningen är också 9 § i sändningstillståndet som bland annat ålägger SVT att stimulera till debatt, att kommentera och belysa händelser och skeenden samt att granska myndigheter, organisationer och företag som har inflytande på beslut som rör medborgarna. Denna skyldighet innebär enligt Granskningsnämndens praxis att ett program eller inslag kan ha en kritisk infallsvinkel utan att strida mot kravet på opartiskhet.

Enligt 6 § i SVT:s sändningstillstånd ska den enskildes privatliv respekteras i programverksamheten om inte ett oavvisligt allmänt intresse kräver annat. Bestämmelsen är avsedd att ge skydd för den personliga integriteten. Den tillämpas även i fall med namnpublicering vid brott eller misstanke om brott.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämndens uppgift är att övervaka innehållet i sända program i förhållande till bestämmelserna i radio- och TV-lagen och sändningstillståndet. Dessa bestämmelser är inte tillämpliga på textinformation på programföretagets webbplats.

Granskningsnämnden anser att en granskning av de metoder som används inom djurrättsrörelsen är väl förenlig med de skyldigheter som SVT har enligt

sändningstillståndet. Programmets kritiska vinkel strider därför inte mot kravet på opartiskhet.

Saklighet

Granskningsnämnden konstaterar att B i programmet ensam fick representera hela den svenska djurrättsrörelsen och alla dess aktioner. Genom detta kunde programmet ge intryck av att B stödjer bland annat mordhot som metod för att få pälsbutiker att stänga. SVT har visat grund för uppgifterna att B deltagit i aktioner mot pälsaffärer och även deltagit i aktioner som är olagliga. Däremot har SVT inte kunnat visa grund för uppgiften att B anser att mordhot och utstuderade attacker mot pälsaffärsägares hem och sommarbostäder skulle vara en bra metod att arbeta med. Inslaget brast i denna del mot kravet på saklighet. Sammantaget anser dock nämnden att bristen inte var så allvarlig att programmet strider mot kravet på saklighet.

Respekt för privatlivet

Anmälaren har hävdad att hans identitet röjts genom att han filmats på en lätt igenkännlig plats, att hans röst inte var tillräckligt förvrängd och att det svarta filter som användes för att täcka hans ansikte lyftes i inslagets slut. Nämnden kan inte urskilja att det filter som täcker B:s ansikte försvinner i slutet på reportaget. Nämnden ifrågasätter inte att anmälaren har blivit igenkänd, men anser att SVT gjort vad som kan anses rimligt för att dölja hans identitet. Programmet strider därför inte mot bestämmelsen om respekt för den enskildes privatliv.

Detta beslut har fattats av Jan-Erik Billinger, Maria Edström, Annika Åhnberg, Henrik Jermsten och Pia Brandelius efter föredragning av Christoffer Lärkner.

På Granskningsnämndens vägnar

Kerstin Calissendorff

Christoffer Lärkner